

Píseň: EZ209 - Ó slunce spravednosti, 1. - 3. sloka +
modlitba; Oddíl k výkladu: Sd 19, 16-30

Milí přátelé,

minulý týden jsme pokračovali v závěru knihy Sd. V něm kniha hovoří o době anarchie, bezvládí, v Israeli. Také pro srovnání s předchozí dobou Soudců, Jozueho, Mojžíše i s následující dobou královskou.

Po příběhu Míky a Danovců následoval příběh bezejmenného lévijce z Efrajimského pohoří, kterého podvedla jeho žena. Přesto se po čase rozhodl vydat se za ní do judského Betléma, kam se po svém činu uchýlila.¹ Odtamtud se vydali pozdě odpoledne na cestu domů. Tak je zastihla tma vedle Jebúsu - pozdějšího Jeruzaléma. Tam se lévijec rozhodl neuchýlit také z náboženských důvodů. Místo toho se vydali do Gibeje - města, které patřilo Israelcům, Benjamíncům.

Modloslužba

Dnešní příběh pak ukazuje, o kolik horší byli gibejští Benjamínovci než Jebúsejci. Zcela podlehli kenaanským orgiastickým kultům. Prvním sdělením příběhu tedy je: O kolik bezpečněji by se bývali měli v Jebúsu! Ačkoli šlo o jiný národ a náboženství. Ani stejná národnost, bohužel, nezaručuje bezpečí - tehdy ani dnes.

Dnešní příběh je pak nápadně podobným příběhu Gn 19, 1-13. V něm také dvě postavy (Boží poslové) přišli do Sodomy, kde je přijal do domu Lot. Lot pro jejich ochranu nabízí stejné tváří v tvář zvrhlému a zlému nároku sodomským - své dcery, které ještě nepoznaly muže. Sodomští ho však v příběhu odbudou. Příběh pak končí jinak, neboť Boží poslové se postarají o ochranu svou, Lota i jeho příbuzných. To vše poté, co Abraham „usmlouval“ Hospodina k lítosti nad Sodomou a okolními městy, pokud se v nich nalezne deset spravedlivých.

¹ Identifikace hlavní postavy lévijce je nápadně shodná s Míkovým příběhem.

Nejde o náhodu. Oba příběhy jsou úmyslně zformulovány v podstatě stejně, aby čtenáře trklo, k jaké hrůze zde dochází. Ne jen pro čin Gibejců samotný - který je sám o sobě strašný. Ale proto, že se v něm Israelci chovají jako obyvatelé právě Sodomy.

Tak hluboko upadli Israelci do modloslužby. Tak moc někteří s chutí sloužili jiným božstvům. Jiným kultům a náboženstvím. Také kvůli bezvládí. Bez králů, soudců, proroků, centralizovaného kultu.

Jde o velmi hlubokou zvěst: Lidské společenství potřebuje garanta práva a spravedlnosti. Udržovatele pořádku. Autoritu, kterou lidé poslouchají místo sebe.² Ať už jde o společenství rodiny, obce, národa, sboru, církve nebo lidstva.

Touto autoritou je Bůh. Avšak mnoho lidí je pro svou lenost a pokřivenost od Boha příliš vzdálených, a tak je pro ně obtížné poslouchat přímo Jeho. Proto mají být faráři, kněží a další. Proto mají být vládcové (a jsou darem od Boha, pokud plní svou misi ochrany práva, moudrosti a spravedlnosti - Ř 13).

Dnešní příběh ukazuje, kam až upadá člověk i skupina v anarchii: Nevyhnutelně propadá vlastním chutím a touhám. Nebo, hůře, vlivu výmyslů a chutí jiných lidí.

Skoupost Bible

Protože však jde v dnešním příběhu o naprostou ohavnost před Hospodinem, hovoří o ní Bible tak skoupě, jak jen může, aby zároveň nedošlo k omylu. České překlady jsou explicitnější než hebrejšтина, v té se píše, že lévijcovu ženinu „poznali a krutě s ní zacházeli.“³

Na tomto místě je však rozhodnutí českých překladatelů správné - českému smýšlení je hebrejská logika „ať se čtenář, laskavě, namáhá a pochopí sám“ spíše vzdálená. Čech dá s chutí přednost svévoli - „já v tom příběhu vidím...“ Hebrejské myšlení,

² I psychologické studie dokládají, že 2/3 lidí mají sklon k poslušnosti. To samo o sobě je dobrá zpráva - kdyby této vlastnosti lidé tolik a tak hrozně nezneužívali. Srv.: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/dve-tretiny-lidi-maji-sklon-k-poslusnosti-a-vedou-nas-charismaticti-psychopati-rika-znamy-psychiatr-36318>

³ Druhé slovese lze také přeložit jako „rozptylovali se s ní.“

jímž je příběh zformulován, však funguje jinak: „Co příběhem sděluje autor?“

Skoupost hebrejštiny je obvyklá při dotýkání se takovýchto ohavností. Protože se snaží brojit proti nim, hovoří o nich jen natolik, nakolik je nutno. Jakkoli právě detailní popisy dnešního dění nebo různých bitev a zázraků bývají pro lidi lákavější.

Řečeno bez obalu: Lévijska žena byla hromadně znásilňována celou noc. Gibejští Israelci však zamýšleli toto učinit původně s lévijcem samotným.⁴ Starý Efrajimec ho chtěl chránit - tak nabídl svou dceru-pannu a lévijskou ženu.

Gibejští Israelci ho však nechtěli ani slyšet a dále se dobývali do domu na lévijsce. Ten jim nakonec vyvedl ven svou ženu.

Jako vždy pochopme nejprve základní biblický rozměr: Náboženský. Stejně jako lévijsce odmítl přespát v pohanském Jebúsu, usiloval i nyní uchránit se také rituální nečistoty a zneužití jeho postavení lidmi, kteří podleli pohanským kultům plodnosti. Jeho znásilnění by bylo v tehdejší pohledu vnímáno jako znásilnění samotného Hospodina - božstva, které reprezentoval. U jeho ženy toto nehrozilo.

To však zároveň nemá snížit hrůznost celé situace. Takto se chovají Israelci k Israelcům! Kdyby to alespoň byli pohané ze Sodomy, nebylo by to tak hrozné! Jak to shrnuje také poslední verš dnešního oddílu. Tak hrozná je anarchie politická, protože náboženská.

Důsledky

Čin Benjamínců z Gibeje lévijska žena nepřežila.⁵ Přesto tam svou nevěrnou ženu nenechal. Ani jí nebyl zhnusen poté, co

⁴ Opakovaně se lidé ptají na křesťanský, evangelický či biblický postoj k homosexualitě. V SZ ani NZ nikomu nevadí homosexuální styk mezi ženami. Pouze mezi muži. I dnešní příběh dokládá, proč: Jednalo se kultický (tedy náboženský) obřad právě kultů plodnosti. V odmítání praxe „společného ležení mužů“ tedy není odmítání sexuální orientace (kterážto ani nebyla představitelná ve starověku), ale konkrétního náboženství a jeho praxe. Jakkoli je dnešnímu člověku, pro jeho neznalost, obvykle obojí těžko představitelné.

⁵ I zde platí stejná logika jako výše. Ne naše, evropská - dědička řecké filosofie! Kdyby snad někdo ve své sebestřednosti pochyboval, srv. Sd 20, 5.

jí prováděli Benjamínci. Vzal jí k sobě domů. Nepřestala být jeho ženinou. To je důležité také proto, kdyby snad někoho napadlo, že se jí v jejím vydání mstil.

Co provedli Benjamínci mělo dalekosáhlé důsledky. Většinou se budeme věnovat až na dalších setkáních. Avšak pro kontext: Způsobí válku uvnitř Israele. Všechny kmeny se na gibejské vypraví, aby je potrestali - v odpovědi na části těla lévijcovy ženy.

Bude to poprvé, co bude Israel sjednocen v soudcovské době - takovou hrůzou a kvůli kárné výpravě vůči vlastním (srv. Sd 20, 1). Dokonce i jiní Benjamínovci se proti svým z Gibeje vydají (i jim je poslána část těla lévijcovy ženy!).

Avšak celý Israel tváří v tvář těm právě těm strašným Gibejcům z dnešního příběhu... opakovaně prohraje.

Závěr

Dnešní příběh je strašný. Takový má být. Bible hovoří vždy o dvou rovinách: 1) O tom, jaký svět (zejm. jeho lidská dimenze) je. O čem hovoří dnešní příběh se děje i dnes. Vzpomeňme např. na zprávy o hromadných znásilněních místních žen i turistek z Indie.

2) Bible hovoří o tom, jaký by lidský svět měl být - co nabízí Bůh. Jak by měl fungovat. Co lidé dělat mají a co ne - co říká Bůh. Dnešní čin je proto naprosto odsouzen.

Hospodinův věrný si musí nechat líbit oba rozměry, obě zvěsti. Aby nežil v bludu a lži o světě kolem sebe i uvnitř sebe a bližních. Aby se nevydělil hříchem, ale dovedl, a navíc správně, zakročil. Jakkoli mu některé příběhy a informace mohou být ukrutně nemilé. I v Bibli.

Avšak dnešní příběh obsahuje také řadu pozitivních motivů: Nejprve skutečnost, že Bible uchovává i příběhy pro Boží lid nelibé. Protože jsou pravdivé. Jen málokdo nezastírá své chyby a selhání. A ještě méně vlastní zlo. Dokonce tak obrovské a odporné, jako je dnešní čin. O posvátných spisech to, bohužel, platí dvojnásob. Avšak Bible je jiná. V SZ i NZ. Židé ani křesťané

neformulovali kánon tak, aby samy před sebou vypadaly co nejlépe... Až podivně hezké!

Lévijec se nevzdal. Tváří v tvář hrůznosti, s jakou dokáží lidé zneužívat Bohem darované svobody, se rozhodl jednat. Nikoli rezignovat. Je to on, kdo jako první sjednotí celý Israel - bezejmenný lévijec (!) - od dob Mojžíšových a Jozuových.

Starý Efrajimec, který vzal lévijce i jeho ženinu pod svou střechu, svého hosta také chránil, jak jen mohl.⁶ Také se nezalekl lidského zla! Také před ním neutekl! Ale zároveň neměl dostatek zdrojů, aby ho přemohl.

Tak je dnešní příběh vrcholem knihy Soudců, protože dnem lidského jednání. Kniha Soudců vykreslovala, jak si lidé počínají, když není jednotné správy. Když není dohlížitele ani jednotného Hospodinova náboženství. Sd 19 ukazuje, kam až může člověk spadnout, ačkoli se má za Božího věrného. Když ho nikdo „nehlídá.“

A tak kam vede anarchie: Právě vůči cizincům, hostům, ženám a jinak slabším ve společnosti jednájí lidé svévolně a tak většinou příšerně a nejhůře. Jak sestup k takovým manýrům postupně odkrývá také kniha Sd.⁷

Poslední oddíl příběh dokreslí a dotáhnou do důsledků.

**Píseň: EZ209 - Ó slunce spravednosti, 4. - 5. sloka +
modlitba Páně
Rozhovor**

⁶ Uvědomme si kontext doby i situace. Nebylo v jeho moci, aby minimálně desítky mužů nějak odradil nebo přemohl. A host-muž byl tehdy váženější hosta-ženiny. Starý Efrajimec tedy hledal způsob, jak celou strašnou situaci lidského zla a modloslužby co nejvíce zachránit prostředky, které měl k dispozici.

⁷ Vzpomeňme na Aksu, Deboru, Jáel - a naopak na Jiftáchovu dceru, Samsonovu manželku, na Delílu, na ženinu ze Sd 19. A přibudou další...